Evropski parlament
2024-2029

Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve

2026/2070(INI)

11.6.2026

OSNUTEK POROČILA

o spodbujanju spretnosti v Uniji – možnosti za poklicno izobraževanje in usposabljanje v času prehoda
(2026/2070(INI))

Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve

Poročevalka: Brigitte van den Berg

VSEBINA

Stran

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA 3

OBRAZLOŽITEV 7

PRILOGA: IZJAVA O PRISPEVKIH 9

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o spodbujanju spretnosti v Uniji – možnosti za poklicno izobraževanje in usposabljanje v času prehoda

(2026/2070(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju izjave iz Herninga o privlačnem in vključujočem poklicnem izobraževanju in usposabljanju za večjo konkurenčnost in kakovostna delovna mesta v obdobju 2026–2030, ki so jo države članice sprejele 12. septembra 2025,

– ob upoštevanju Priporočila Sveta z dne 24. novembra 2020 o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost[1],

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 5. marca 2025 z naslovom Unija spretnosti (COM(2025) 0090),

– ob upoštevanju priporočila za priporočilo Sveta o človeškem kapitalu v Evropski uniji, ki ga je Svet sprejel 9. marca 2026,

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/817 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi programa Erasmus+, programa Unije za izobraževanje in usposabljanje, mladino ter šport, ter o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1288/2013[2],

– ob upoštevanju člena 55 Poslovnika,

– ob upoštevanju poročila Odbora za zaposlovanje in socialne zadeve (A10-0000/2026),

A. ker je 34,7 % Evropejcev pridobilo diplomo poklicnega izobraževanja in usposabljanja; ker je 49 % vseh dijakov v EU vpisanih v program poklicnega izobraževanja in usposabljanja[3]; ker se poklicno izobraževanje in usposabljanje v številnih državah članicah šteje za manj vredno kot akademsko izobraževanje; ker se lahko dijaki in diplomanti poklicnega izobraževanja in usposabljanja zaradi te vrzeli v dojemanju srečujejo z družbeno pristranskostjo ali omejenimi možnostmi;

B. ker v EU narašča povpraševanje po delavcih s poklicno izobrazbo, kar je posledica zelenega in digitalnega prehoda, vrnitve proizvodnje, naložb v infrastrukturo in demografskih sprememb; ker podatki o trgu dela kažejo resno in vztrajno pomanjkanje v sektorjih, ki so zelo odvisni od delavcev s poklicno izobrazbo; ker naj bi se po napovedi centra Cedefop glede potreb po spretnostih do leta 2035 za 60 % vseh prostih delovnih mest zahtevala največ srednja raven kvalifikacij[4], ki se najpogosteje pridobi s

[1] UL C 417, 2.12.2020, str. 1.
[2] UL L 189, 28.5.2021, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/817/oj.
[3] Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (Cedefop), VET statistics and indicators (Statistični podatki in kazalniki poklicnega izobraževanja in usposabljanja), https://www.cedefop.europa.eu/en/projects/statistics-and-indicators.
[4] Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (Cedefop), Skills Forecast (Napoved glede znanj in

poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem;

C. ker je v usmeritvi politik EU v okviru lizbonske strategije nesorazmeren poudarek na akademski izobrazbi, medtem ko se podcenjuje strateški pomen delavcev s poklicno izobrazbo za industrijsko bazo in odpornost EU; ker nedavni geopolitični dogodki, motnje v dobavnih verigah ter zeleni in digitalni prehod kažejo, da je treba znatno vlagati v poklicno izobraževanje in usposabljanje;

D. ker vztrajne družbene pristranskosti in pristranskosti politik, zaradi katerih se izobraževalne poti opredeljujejo hierarhično, prispevajo k manjši privlačnosti poklicnega izobraževanja in k usmerjanju v akademske programe, s čimer omejujejo enako priznavanje talentov, spodkopavajo socialno kohezijo in še poslabšujejo kritično pomanjkanje kadrov v strokovnih poklicih;

E. ker nepotrebne upravne ovire, razdrobljeni postopki priznavanja in nezadostna interoperabilnost med nacionalnimi sistemi še naprej ovirajo prosto gibanje delavcev, zlasti tistih s poklicno izobrazbo; ker lahko okrepljeno sodelovanje med državami članicami in regionalnimi okviri prispeva k vzpostavitvi medsebojnega zaupanja, posodobitvi postopkov priznavanja in olajšanju mobilnosti delovne sile s poklicno izobrazbo, hkrati pa se ohranijo visoki standardi;

Priznavanje vrednosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja v družbi

1. poudarja pomen poklicnega izobraževanja in usposabljanja za gospodarsko blaginjo in konkurenčnost EU; poudarja, kako pomembno je spodbujati in priznavati vrednost poklicnega izobraževanja in usposabljanja, da bi povečali njegovo privlačnost kot kakovostno pot do zaposlitve; poziva Komisijo, naj zagotovi, da bosta v prihodnji strategiji za poklicno izobraževanje in usposabljanje obravnavani kakovost in ustreznost učnih načrtov v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, v povezavi z boljšo promocijo programov poklicnega izobraževanja in usposabljanja pri učečih se, delodajalcih in širši javnosti;

2. poudarja, da bi bilo treba poklicno izobraževanje in usposabljanje obravnavati kot orodje, s katerim se lahko podpre osebni razvoj dijakov in delavcev ter odpravi pomanjkanje na trgu dela, s čimer prispeva h konkurenčnosti EU in podpira inovacije v strateških sektorjih;

3. poudarja, da je treba poskrbeti, da bodo dijaki in diplomanti poklicnega izobraževanja in usposabljanja vedeli, da so njihove kvalifikacije in poklici enako cenjeni kot akademska izobrazba, da se zagotovita socialna kohezija in vključenost;

4. poziva institucije EU in države članice, naj spodbujajo spoštljivejšo terminologijo za izobraževalne poti in opustijo izraze, kot sta „višja“ in „nižja“ izobrazba; poziva Komisijo, naj odpravi cilj na ravni EU glede doseganja visokošolske izobrazbe kot referenčnega merila, saj ni v skladu z namero Komisije, da poklicno izobraževanje in usposabljanje vrednoti enakovredno;

5. poziva države članice in institucije EU, naj dijake in diplomante poklicnega izobraževanja in usposabljanja vključijo v vse ravni oblikovanja politik, da se zagotovi

---

spretnosti), https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/skills-forecast.

enaka udeležba, ter naj ponudijo pripravništva za udeležence poklicnega izobraževanja in usposabljanja;

6. priznava, da tekmovanja WorldSkills in EuroSkills prispevajo k spodbujanju odličnosti, inovacij in privlačnosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja po vsej Evropi; spodbuja k tesnejšemu sodelovanju med Komisijo, državami članicami in organizacijami za tekmovanja v spretnostih, pridobljenih v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, da bi spodbudile poklicno odličnost ter podprle prepoznavnost poklicnega izobraževanja in usposabljanja; priznava, da bi morali biti ta tekmovanja in z njimi povezani okviri, kot so poklicni standardi WorldSkills Occupational Standards, navdih za oblikovalce politik, razvoj politike poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter priznavanje spretnosti;

7. opozarja, da je v sporočilu Komisije z naslovom Unija spretnosti sicer navedeno, da bi moralo poklicno izobraževanje in usposabljanje postati enako cenjena učna pot kot visokošolsko izobraževanje, vendar se poklicnemu izobraževanju in usposabljanju še naprej namenja manjši delež sredstev programa Erasmus+ kot akademskemu izobraževanju; vztraja, da mu je treba dodeliti več proračunskih sredstev, da bi se zagotovila uresničitev tega cilja v praksi in podprl cilj „Evropa v gibanju“, tj. 12-odstotna učna mobilnost učečih se v poklicnem izobraževanju in usposabljanju do leta 2030;

Izboljšanje kakovosti in ustreznosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja z večjimi naložbami

8. poziva Komisijo, naj s specifičnimi priporočili za države v okviru evropskega semestra in namensko dodelitvijo sredstev EU podpre države članice pri zadostnem vlaganju v poklicno izobraževanje in usposabljanje; želi spomniti, da so bile v okviru Sklada za pravični prehod izvedene uspešne naložbe v lokalna gospodarstva, in sicer s kombinacijo sredstev za spretnosti ter sredstev za mala in srednja podjetja, ter priporoča, naj se temu zgledu sledi v načrtih držav članic za nacionalna in regionalna partnerstva, da bi spodbudili poklicno izobraževanje in usposabljanje;

9. podpira partnerstva na ravni EU in nacionalni ravni med delodajalci ter izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja, da bi izboljšali ustreznost in kakovost učnih načrtov v poklicnem izobraževanju in usposabljanju; poziva k povezovanju izvajalcev poklicnega izobraževanja in usposabljanja z regionalnimi industrijskimi in tehnološkimi grozdi;

10. poziva k širšemu vključevanju poklicnega izobraževanja in usposabljanja v obstoječe politike in programe EU; spodbuja boljše vključevanje organov s področja poklicnega izobraževanja in usposabljanja v oblikovanje inovacijskih politik, da bi se izboljšala razširjanje in uporaba inovativnih rešitev v vseh sektorjih; vztraja, da je treba podpreti naložbe v spretnosti v strateških sektorjih v okviru sklopov politike predlaganega Evropskega sklada za konkurenčnost;

11. poudarja, da se je zaradi umetne inteligence in avtomatizacije povečala potreba po preusposabljanju; v zvezi s tem poudarja, da je vse bolj pomembno dostopno usposabljanje za vse delavce na njihovi sedanji ali alternativni poklicni poti;

12. poziva Komisijo, države članice in delodajalce, naj zagotovijo pravično plačilo in dostojne delovne pogoje za vajeništva in pripravništva v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, da bi izboljšali privlačnost, kakovost in vključevalnost učenja na delovnem mestu;

Priznavanje mobilnosti dijakov in delavcev

13. poudarja, kako pomembno je priznavanje diplom in spretnosti, da se zagotovi prosto gibanje dijakov poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter delavcev s poklicno izobrazbo in obravnava majhno število priložnosti za mobilnost v zvezi s tem; poziva, naj se s prihodnjo pobudo za prenosljivost spretnosti vzpostavi skladen ekosistem EU za priznavanje spretnosti in mobilnost ter zagotovi interoperabilnost med Europassom, večjezično evropsko klasifikacijo spretnosti, kompetenc in poklicev, nacionalnimi ogrodji kvalifikacij, mikrodokazili in digitalnimi potrdili; poudarja, da bi moral biti ta sistem pregleden, državljanom prijazen, digitalen in brezplačen;

14. obžaluje, da so se bolj malo uporabljali skupni okviri za usposabljanje na podlagi Direktive 2005/36/ES[5], ter poziva Komisijo, države članice in ustrezne strokovne organe, naj dejavno spodbujajo njihov razvoj in izvajanje v poklicnih sektorjih, kjer bi se lahko s skupnimi zahtevami za usposabljanje podprla poklicna mobilnost in odpravilo pomanjkanje spretnosti;

°

° °

15. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

[5] Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij (UL L 255, 30.9.2005, str. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2005/36/oj).

OBRAZLOŽITEV

Poklicno izobraževanje in usposabljanje je nepogrešljivo za gospodarsko blaginjo in konkurenčnost Evrope, odpornost industrije in socialno kohezijo. Skoraj polovica vseh dijakov v višjem sekundarnem izobraževanju v Evropski uniji je vpisana v poklicne programe, milijoni delavcev pa se zanašajo na poklicne kvalifikacije, da bi prispevali k sektorjem, ki so bistveni za delovanje in konkurenčnost Evrope. Vendar je poklicno izobraževanje kljub svojemu strateškemu pomenu v številnih državah članicah še vedno manj cenjeno in uživa manj ugleda kot akademsko usmerjeno izobraževanje. Ta resolucija je odziv na pobudo Evropske komisije za unijo spretnosti in cilje izjave iz Herninga, hkrati pa tudi prispeva k razpravi o prihodnji evropski strategiji za poklicno izobraževanje in usposabljanje ter načrtovani pobudi za prenosljivost spretnosti. V njej je predstavljena vizija Evropskega parlamenta za močnejši, privlačnejši in resnično enako cenjen sektor poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Evropa se je znašla v paradoksu. V času, ko je zaradi zelenega in digitalnega prehoda, modernizacije industrije, naložb v infrastrukturo in staranja prebivalstva povpraševanje po poklicnih spretnostih večje kot kdaj koli prej, poklicne poti še vedno veljajo za manj zaželene kot akademsko izobraževanje. Napovedi za trg dela dosledno kažejo znatno pomanjkanje v sektorjih, ki so močno odvisni od poklicnih kvalifikacij, med drugim v proizvodnji, gradbeništvu, prometu, zdravstvenem varstvu, energetiki in naprednih tehničnih poklicih. Hkrati pa številni mladi še naprej prejemajo sporočilo, da se učni uspeh meri predvsem z napredovanjem v visokošolsko izobraževanje.

Ta izziv je ne le gospodarski, temveč tudi kulturni. V izobraževalni politiki in javnem diskurzu po Evropi se akademska in poklicna pot že desetletja pogosto obravnavata kot del hierarhije, in ne kot različni, vendar enako vredni obliki učenja in strokovnega znanja. S širitvijo visokošolskega izobraževanja so se oblikovale številne priložnosti za milijone Evropejcev, vendar pa je to prispevalo tudi k dojemanju, da je poklicno izobraževanje druga najboljša izbira. Ta hierarhija ugleda še naprej vpliva na odločitve o izobraževanju, poklicno usmerjanje, rezultate na trgu dela in odnos javnosti do delavcev s poklicno izobrazbo.

Posledice segajo mnogo dlje od izobraževalne politike. V številnih državah članicah se praktično izobraženi državljani še naprej srečujejo s strukturnimi ovirami na področjih, ki segajo od poklicnega napredovanja in možnosti dohodka do politične zastopanosti in dostopa do stanovanj. Čeprav so družbe odvisne od usposobljenih tehnikov, obrtnikov, zdravstvenih delavcev in drugih poklicnih strokovnjakov, ti poklici pogosto niso deležni enakega socialnega in ekonomskega priznanja kot poklici, za katere se zahtevajo akademske kvalifikacije. Zaradi teh razlik se lahko okrepijo družbene delitve med praktično in teoretično izobraženimi državljani, omeji socialna mobilnost, ogrozi demokratična odpornost in oslabi zaupanje v obljubo, da so vse oblike talentov enako cenjene.

Te neenakosti imajo tudi znatne gospodarske posledice. Konkurenčnost Evrope je vse bolj odvisna od njene sposobnosti, da privabi, dodatno usposobi in zadrži delavce s poklicnimi spretnostmi. Za prehod na podnebno nevtralnost, uvajanje novih tehnologij, okrepitev evropskih industrijskih zmogljivosti in prizadevanja za zmanjšanje strateških odvisnosti je potrebna visoko usposobljena poklicno izobražena delovna sila. Pomanjkanje spretnosti torej ni le posledica demografskih sprememb ali gospodarske preobrazbe; je tudi posledica dolgoletnih družbenih odločitev in odločitev politik, pri katerih sta se podcenjevala poklicno

izobraževanje in poklicna izobrazba. Za odpravo pomanjkanja delovne sile je zato potrebno več kot le usposabljanje dodatnih delavcev. Ponovno je treba vzpostaviti privlačnost, status in prepoznavnost poklicnih poti v celotni družbi.

Bistveni del teh prizadevanj je izboljšanje kakovosti in ustreznosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Potrebna so močna partnerstva med izvajalci izobraževanja, delodajalci, regionalnimi organi in socialnimi partnerji, da se bodo poklicni programi še naprej odzivali na razvoj trga dela in tehnološke spremembe. Centri poklicne odličnosti, učenje na delovnem mestu in vajeništva kažejo, da se lahko s tesnim sodelovanjem med šolami in industrijo spodbudijo inovacije, regionalni razvoj in gospodarska rast. Hkrati bodo vse pomembnejše priložnosti za vseživljenjsko učenje, izpopolnjevanje in preusposabljanje, saj umetna inteligenca, avtomatizacija in digitalizacija še naprej spreminjajo poklice in potrebe po spretnostih.

Tudi mobilnost delovne sile in priznavanje kvalifikacij sta še naprej bistvena za dobro delujoč evropski trg dela. Prosto gibanje delavcev je ena od temeljnih svoboščin Unije, vendar se učeči se v poklicnem izobraževanju in delavci s poklicno izobrazbo pri čezmejnem iskanju priložnosti pogosto še naprej srečujejo z nepotrebnimi ovirami. Izboljšanje preglednosti, prenosljivosti ter priznavanja spretnosti in kvalifikacij lahko pomaga odpraviti pomanjkanje delovne sile, okrepiti notranji trg in zagotoviti, da lahko poklicni talenti odidejo tja, kjer so najbolj potrebni.

Skratka, ta resolucija naj bi prispevala k širši spremeni, kako Evropa ceni znanje, spretnosti in učne dosežke. Za vzpostavitev prave unije spretnosti je potrebno več kot le odzivanje na potrebe trga dela. Kot je razvidno tudi iz zaveze, navedene v uniji spretnosti, da bi moralo poklicno izobraževanje in usposabljanje postati „enako cenjena učna pot kot visokošolsko izobraževanje“, to pomeni, da bi morale evropske institucije in države članice teorijo tudi prenesti v politike, instrumente, zakonodajo in besedila.

PRILOGA: IZJAVA O PRISPEVKIH

Poročevalka v skladu s členom 8 Priloge I Poslovnika izjavlja, da je v svoje poročilo vključila prispevke k zadevam, ki se nanašajo na temo dokumenta, ki jih je med pripravo osnutka poročila prejela od naslednjih zastopnikov interesov, ki spadajo na področje uporabe Medinstitucionalnega sporazuma o obveznem registru za preglednost[1], ali zastopnikov javnih organov tretjih držav, vključno z njihovimi diplomatskimi predstavništvi in veleposlaništvi:

1. Zastopniki interesov, ki spadajo na področje uporabe Medinstitucionalnega sporazuma o obveznem registru za preglednost
2. Zastopniki javnih organov tretjih držav, vključno z njihovimi diplomatskimi predstavništvi in veleposlaništvi

Priprava tega seznama je v izključni pristojnosti poročevalke.

Če so na seznamu navedene fizične osebe z imenom ali njihovo funkcijo ali z obema, poročevalka izjavlja, da je zadevne fizične osebe seznanila z obvestilom Evropskega parlamenta o varstvu podatkov št. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), v katerem so opredeljeni pogoji, ki veljajo za obdelavo njihovih osebnih podatkov, ter pravice, povezane s to obdelavo.

[1] Medinstitucionalni sporazum z dne 20. maja 2021 med Evropskim parlamentom, Svetom Evropske unije in Evropsko komisijo o obveznem registru za preglednost (UL L 207, 11.6.2021, str. 1, ELI:http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).